

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 11.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 17. mars 1945.

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

19. árg.

Richard Long spøkir.

Richard Long lærari einaferð
enn við fælsarafringinum.

Tað er — sum menn kunnu
ætla — hitt vanlukku figgjarhall,
sum hann hevur fingið í ranga-
strúpan.

Hann liður eyðsýnliga av minni-
lutakenslum, hevur fingið tað á
heilán, at hann er liðugur, um
hann ikki kann baksa seg burtur
ur figgjarhallinum við nøkurlunda
heilum skinni.

Vit megu siga: neyðar maður!
Allir menn, ið hava lisið orða-
dráttin, ið er farin millum hann
og okkum, taka synd í honum.

Fyri tað fyrsta ti hann er farin
so út av leið langt út um alt
mark, ið hampamenn seta fyri
síðamanna talu. Tað er sum at
fara íggjnum urðagrót at lesa
hansara greinir. Teir beru ónær-
isligu bergklettur.

Fyri tað næsta hægur hann í
blindan heim. Talar um nakað
heilt annað enn tað, ið orðadrátt-
urin átti at snúva seg um.

Vit hava soleiðis yvirhøvdur ikki
skuldsett hann og fólkaflokksmenn-
inar fyri tað, ið hann skrivur um,
nevniliga, at vit skulu hava sagt,
at útreiðslurnar á Thorstein Peters-
sens figgjarætlan fyri 1944 skuldu
vera størri enn inntøkurnar á somu
ætlan.

Vit hava aftur og aftur vist
harra Long á, at hann her fer
skeivur. Sagt honum, at tað, ið
vit avdúkaðu, var, at hann, Thor-
stein Petersen og teirra menn
aftaná, at figgjarætlanin var sam-
tykt, settu fram uppskot um at
jætta í hundradum av tusundum
uttan fyri figgjarætlanina og uttan
at seta fram uppskot um tilsvar-
andi eykainntøkur. Vit hava upp-
lýst fólk, at Thorstein Petersen
og Richard Long við sínum monn-
um ikki bert einki eykainntøku-
uppskot hevdu sjálvir, men teir
feldu javnaðarmanna uppskot til
at veita tinginum eykainntøkur til
rindan av hesum eykajáttanum.

Richard Long kann ikki avsanna,
at tær 250.000 kr., ið strikaðar
vórðu av skuldini hjá Vágs kom-
muni til tingið, ikki vóru á figg-
jarætlanini, men fóru av avlopinum
frá 17-mannatíðini (sí lægt. 1943
bl. 275) og at tær so statt máttu
skapa eitt figgjarhall, minkan av
tingsins uppspardu megi.

Hann kann ikki avsanna, at tær
100.000 kr. til flyggjandi úr Dan-
mark heldur ikki vórðu goldnar
av figgjarætlanarpeninginum, men
av avlopinum pr. 31. december
1942 frá 17-mannatíðini, og at
hesin peningur tí eisini mátti minka
um tingsins figgjarævi, skapa figg-
jarhall (sí tingt. 1943, bl. 348).

Hann kann ikki nokta, at tær
20.000 kr. til byggifondin til frama
fyri ein landbrúkksskúla ikki vóru á
figgjarætlanini, men fóru av tí upp-
sparda peninginum frá 17-manna-
tíðini (sí tingt. 1943, bl. 114).

Hann kann ikki avsanna, at tær
tilætlaðu 150.000 kr. sum eyka-
studningur til ellisrentufólk ikki
vóru settar á figgjarætlanina, men
tí mátti fara av avlopinum (at teir
ifjor skutu rindanina av hesum
peningi út til 1945 er aftrat figg-
jarhallssvikinum teimum til bæði
last og skomm yvir fyri teim
gomlu) (sí tingt. 1943 bl. 209).

Hann kann ikki nokta, at nevndin
ið viðgjørði hvalaveiðuspurningin,
talaði um eitt møgult undirskot
upppá minst 150.000 kr., og at
hesin peningur ikki var tikin við
á figgjarætlanina, men fylgjuliga
mátti, um hann skuldi verða gæddin,
fara av avlopinum frá 17-manna-
tíðini og skapa eitt figgjarhall
(sí tingt. 1943 bl. 100). At einki
varð burtur úr hvalarakstrinum
kundi hvørki R. L. ella nakar
rokna við.

Hann kann ikki avsanna, at um
teir jættaðu vegir, landingar og
havnir verða gjerd rættstundis,
koma at tróta meiri enn 660.000
kr., og at hesin peningur má fara
av avlopinum frá 17-mannatíðini
og skapa eitt øðiligt figgjarhall.

Tað er um hesa ávísing, hesi
tøl, ið Richard Long skuldi skriva
men sum hann er farin frá, tí
hvørt orð, vit hava sagt tí viðvík-
andi, stendur fast, er órongiligt.

Tað var forvitnisligt, tá ið Thor-
stein Petersen visti á, at hann
væntaði, at figgjarætlanin fyri
1944, sum hann hevði gjørt, men
sum einki hevði at gera við tær
frammanfyri nevndu stóru eyka-
jättanir, ikki fór at halda, men
ætlandi fór at tróta við um 774000
kr., tá ið 150.000 í eykajáttan til
ellisrentufólk og 86000 í eftirsteð-
um til statin vóru tikin við.

At Richard Long nú kemur
fram í »Tímanum« og ovurerpin
rópar falsari móti P. M. Dam, tí
tað visir seg, at Thorstein Peter-
sens ótti fyri figgjarætlanar undir-

skoti*) kom at falla øðrvísi enn
væntað, hevur, sum hver maður
skilir, einki at gera við tað av
okkum ávísta figgjarhall, men kann
einans fáa harra Longs atburð at
stinga enn og láturligan fram og
elva honum enn og sterri vann-
og skammmarkenslu.

Prístalið.

Hin 1. juli 1939 varð byrjað við
at rokna út pristal fyri Føroyar
við 100 sum grundarlag. Síðan tá
eru allar húshaldsvørur dyrkaðar
so við og við, og hvørja ferð nýtt
pristal varð útroknað, fór tað eitt
langt lop upp, tí at tá settu teir
handlandi aftur upp á vørna. Men
hetta kundi sjálvandi ikki ganga
við hesum pristalsvækstri, sum
ongan enda tyktist at fáa, og læg-
tingið tók sær tí um reiggj og
setti í gildi eina pris- og lønsteðg-
lóg, sum skuldi forða fyri einum
órimiliga stórum pristali og vør-
prisum. Og tað hevði jú eisini
verið mikið gott, um so var, men
nú fóru teir, ið høvdu við pris-
talsútrokningina at gera, at royna
at fáa tað niður, og hevur tað eis-
ini borið í lag, tó at vørurnar
framvegis eru dyrkaðar.

Pristalið hækkaði so javnan við
hvørja nýggju útrokning, inntil tað
hin 1. april 1943 var komið upp
í 269; tá fór tað at knarra úr
summunum hornum um tað, at læn-
irnar vóru so stórar. Henda knarr-
an ferði tað við sær, at lægtingið
fór at hugsa um spurningin, og
gjerdist har mikil orðaleikur av
hesum máli við tí úrsliti, at pris-
talið minnkaði aftur. Nú er tað
niðuri á 256. Og er tað øllum ar-
beidarum greitt, at tað er nógv
ov lágt.

Í seinastu lægtingssetu hevði
Føroya Arbeidarafelag, ið umboð-
ar umkringv 70 % av øllum Fø-
royingum, málið inni á tingi um at
fáa ein umboðsmann í prisansing-
arráðið, men tingið visti tað frá
sær. Eisini var uppskot framma
um at taka hús og skatt upp í
húshaldsbudgettið, ið pristalið varð
útroknað eftir, men hetta varð
eisini burturvíst, og hevur tingið
soleiðis givið Føroya arbeidarum
eitt slag frammaná.

(*) At Thorstein Petersens ótti ikki fall
so svartur út, komst, sum menn
vita, av, at rindanin av teim 150.000
kr. til ellisrentufólk varð skotin út
til 1945, tollinntøkurnar í seinasta
mánaða hylðnaðust betri enn vænt-
að og av tí stóru okrarabótini.

Grundarlagið, sum pristalið verð-
ur roknað út eftir, er fingið frá
einum Havnarmanni, sum hevur
eitt húski við 5 persónum: maður,
kona og trý børn. Árliga húshalds-
budgett hansara var inntil 1. juli
1939 kr. 2311,28.

Tá var pristalið 100.

Húshaldsvørur hansara vóru hesar:

Rugbreyð	106	kg
Franskubreyð	20	»
Fintmjøl	211,5	»
Rugmjøl	110	»
Eplamjøl	11,5	»
Rismjøl	3,75	»
Bygggrýn	9,5	»
Havragrýn l. v.	18,5	»
Ris	25	»
Egg	400	stk.
Mjól	500	l
Margarin	110	kg
Feitt — Tál	25	»
Ostur	25	»
Oksakjöt	25	»
Kálvalkjöt	15	»
Lambakjöt	70	»
Avroð	5	stk.
Epl	350	kg
Gularøtur	10	»
Kál	8,5	»
Súreplir	6	»
Sviskur	7,5	»
Rosinur	8	»
Melis (stoytt)	100	»
Melis (høgt)	25	»
Putrusukur	50	»
Kaffi	7,5	»
Tilsetningur	6,75	»
The	3	»
Kakao	1	»
Kol	3	tons
Petroleum	126	l
Ravmagn	70	kw
Sápa bleyt	12,5	kg
Fiskur	250	»

og kosta tær kr. 1177,98

Umframt hevur hann

nýtt hesar vørur:

Grind & hvalatvøst	20,00
Fugl (50 stk.)	10,00
Klæðir og skógvar	300,00
Vask úti	15,00
Reingeringalutir	20,00
Húsaleiga	400,00
Áðrar fæðiverur	50,00
Tubbak & brennivín	50,00
Bøkur & avísir	20,00
Postpen. & telefon	15,00
Fremmand hjálp	10,00
Gávur	20,00
Skattur	183,30
Kontingent	20,00

Tilsamans kr. 2311,28

Nú er at siga viðvíkjandi post-
inum »tubbak & brennivín«, at vit
hava sett manninum í kassa av